

יצא לאור ע"י
ללמוד ולדעת - מידע הלכתי
רח"א אברהם צירא S בני ברק
דוא"ר: noy10@etrog.net.il
נערך ע"י
הרה"ג ישראל מאיר וויל שליט"א
מחז"ס וביום השבת השולחן מהלכתו
מחזור: 1 ש"ח

מאיר דרך

מידע הלכתי

גליון מס' 16

עמ' ד'
לדעת חכמה'
שאלות מצויות מבית ההוראה

עמ' א'
נושא על הפרק'-
כשרות המטבח היהודי

נקודות חשובות בכשרות המטבח היהודי, לקראת יציאת הספר השולחן כהלכתו במהדורה שלישית מורחבת בעזה"י בתחילת הקיץ הבעל"ט.

א. אדים חמים נחשבים תמיד כמו המאכל עצמו. ולכן, יש להיזהר מאוד שלא לשפוך שמן, מלח או תבלינים ישירות לתוך סיר בשרי חם, מפני שאם הם סמוכים לסיר והאדים מגיעים אליהם כשהם חמים, הם נעשים בשריים לגמרי.

וכן יש להיזהר שלא להוסיף מים מקומקום ישירות לסיר בשרי חם או לכוס חלב חם.

ב. אם נשפך חלב או בשר על הכיריים או חצובות גז, יש לנקות את הממשות ולהמתין 24 שעות לפני בישול המין ההפוך.²

[סי' צ"ז סק"א] וביד אברהם סי' פ"ח, א' סוד"ה אבל וכ"כ המשנ"ב בסי' תנ"א סקל"ו [לגבי פסח]. (עי' אגרו"מ ח"ג סי' י').
והורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל שיש לחכות כ"ד שעות ואז אפשר לבשל מהמין הנגדי. והיינו, שאחרי כ"ד שעות אין לחוש את חומרת הרמ"א לאחר כ"ד שעות שכבר נפגם הטעם [שהרי כל גזירת חז"ל לאסור השימוש בכלי לאחר כ"ד שעות היא אטו בן יומו כמב' בסי' קכ"ב, ב' וכאן הרי אפילו בתוך כ"ד שעות הוא רק לכתחילה]. אמנם במג"א [סי' תנ"א סק"ב] ובט"ז [שם סקל"ז] ובמשנ"ב [סקל"ז] משמע שגם לאחר כ"ד שעות חיישינן לחומרת הרמ"א לכתחילה שכלי מעביר טעם לכלי אחר בלא רוטב, שהרי הם החמירו כן לגבי הנחת כלי בפסח על חצובות חמץ והרי כמעט כל הפסח הוא לאחר כ"ד שעות מזמן בישול החמץ, ויש לומר שהחמירו משום חומרא דחמץ כמבואר שם סעיף ד' שיש ללבן את החצובה ואף שאין כלי מעביר טעם ללא רוטב החמירו משום

א. כמבואר בסי' צ"ב, ח' ובסי' קכ"ג, כ"ד שזיעה [אדים] נחשבת כגוף המאכל, וכ"כ בחכ"א [כלל נ"ט סעי' ה'] ובפר"ח [סי' ק"ה סק"ג] וביד אברהם [סי' ק"ה, ג'] וביד יהודה [בקצר סקל"ב] וכן משמע בפמ"ג סי' ק"ה במ"ז סק"ו, וכ"כ בשו"ת מנח"י [ח"ה סי' פ"א סק"ג] וכ"כ הגרש"ז אויערבך זצ"ל [במאור השבת ח"ב מכתב כ"ה אות ד].

ואפילו אם האדים הגיעו פחות מחום שהיד סולדת בו, גם כן נחשבים כמו המאכל עצמו כיון שהכלי העליון חם, כמש"כ הפמ"ג [סי' צ"ב במ"ז סק"ט וסי' צ"ג בשפ"ד סק"ד] והגרעק"א בהגהותיו לשו"ע שם, ואם הכלי העליון צונן [כמו במלחיות או בכלי תבלינים] אין הזיעה אוסרת אלא אם כן הגיעה חמה בחום שהיס"ב לכלי העליון.

ב. מבואר ברמ"א שם שלכתחילה יש להיזהר גם בהעברת טעם מקדירה לקדירה בלא רוטב, וכ"כ הט"ז [סי' צ"ז סק"ג] והפמ"ג [סי' ק"ה סק"ב ובאור"ח בהקדמתו לסי' קע"ג], וכ"כ ביד אפרים

ג. מגבות שמשמשים בהם להוציא תבניות בשריות חמות מהתנור, יש להיזהר שלא להשתמש בהם למאכלי חלב, ואם רוצה להשתמש בהם למאכלי חלב חמים, צריך לכבסם בחום של 45 מעלות³.

ד. נוהגים שלא לבשל סיר בשר ליד סיר חלב⁴.

ה. אם חותך דבר חריף בסכין לשתיים או לארבע כדי לרסקן אח"כ במעבד מזון, יש להקפיד להשתמש בסכין פרווה כדי שהמעבד מזון לא ייעשה חלבי/ בשרי⁵.

אין לחוש לזה וודאי כל בגד התכבס ברותחין לכל הפחות פעם אחת, אלא שיקפיד שלא להכניס מדי הרבה בגדים יחד.

ד. בסי' קי"ח, א' מבואר ברמ"א שלכתחילה אין לבשל מאכל היתר ליד נכרי המבשל מאכל איסור, וכ' הש"ך [סקל"ו] שטעם האיסור משום חשש ניצוצות שניתנים מקדירה לקדירה, והט"ז [שם סק"יב] כתב הטעם משום חשש שיחליף עם האיסור ולא ירגיש, ויש בזה ב' נפק"מ, האחד בקדירות מכוסות שאין חשש ניצוצות כמש"כ הש"ך שם, והשני בישראל המבשל בשר וחלב בעצמו (כלי נכרי) שאין חשש החלפה כי רואים ברור את ההבדל. והגר"א שם וכן הפר"ח [שם סקל"ח] פירשו כהש"ך, וכן משמע קצת בחכ"א, ועכ"פ בכה"ג שהישראל מבשל בשר וחלב בקדירות מכוסות מותר בין לש"ך ובין לט"ז.

וכתבו הפר"ח [שם סקל"ח] וערוה"ש [שם סקל"ב] ויד יהודה [סי' צ"ב בקצר סקע"ג ובארוך סקנ"ו] שנהגו להיזהר שלא לבשל בשר ליד חלב מפני חששות רבות ומצויות, ועי' דרכי' [סי' קי"ח סקע"ט] שהביא עוד פוסקים שכתבו כך. [ועי' ברמ"א סי' צ"ה, ו', אמנם הש"ך שם כתב שדוקא במגולין.

ה. שיטת המג"א [סי' תנ"א סקל"א] שהסכין החלבית נאסרת שאין קולת נ"ט בר נ"ט בחריף, והחכ"א [כלל מ"ט סעיף י'] חושש לדבריו [וכי' בבינת אדם אות מט וחיי אדם כלל קכ"ה סי"א ונשמ"א אות כד], וכן פסק המשנ"ב שם סק"צ [וכעין זה במשנ"ב שם סק"ב]. אבל יש החולקים על דבריו משני טעמים שונים, שהפמ"ג [סי' תמ"ז במ"ז סק"ג] מסתפק הרי הבשר בלוע בבצל ואין בלוע יוצא בלא רוטב ונשאר בצע' [ועיי"ש בא"א סקל"ב במש"כ ע"ז], וכעיי"ז כתב החו"ד [סי' צ"ו ביאורים סק"ו], והאבן העזר [סי' צ"ו, ג'] חולק מטעם אחר והוא דבכה"ג יש דין קולת נ"ט בר נ"ט אפי'

חומרא דחמץ כמש"כ המשנ"ב שם סקל"ד, והרי בחמץ נטל"פ אסור כמש"כ הרמ"א בסי' תמ"ז, ו' וא"כ גם אינו בן יומו אוסר בפסח.

ג. כשיש ממשות חלב או בשר במגבות, אין הטעם נפגם גם לאחר כמה ימים. ורק בלוע שבכלים נפגם לאחר כ"ד שעות, וממילא אם יש שיירי חלב או בשר במגבות והקדירה מהמין הנגדי חמה, הקדירה תיאסר [גם אם יש במאכל שבפנים כנגד האוכל, בכל אופן הקדירה נאסרת כמב' בסי' צ"ב, ו' ובש"ך שם סקי"ט, ועיי"ש [טעם]. והמגבת בדרך כלל לא תיאסר מפני שאם הבשר שדבוק בה הוא יבש בלי רוטב, להלכה אנו פוסקים שטעם החלב שנבלע בבשר מהקדירה נחשב טעם בלוע [כשיטת הט"ז (סי' ק"ה סקי"ג וסי' צ"ב סק"ה) ויעוי' השולחן כהלכתו סי' ז' הע' ו' שכן נקטינן להלכה], ואין הבלוע מעביר טעם למגבת בלא רוטב, ואם כן היה רוטב, א"כ גם המגבת נאסרת וצריכה הגעלה, דהיינו כביסה בחום של 45 מעלות.

והנה, עי' משנ"ב סי' תנ"ב סק"ח שמצריך להגעיל באופן שהמים רותחים ומעלים בועות. אמנם כתבו תוס' בע"ז דף עה: ד"ה דכיתנא שכיבוס בכלי שני נחשב כמו הגעלה בכלי ראשון מפני שחובטים אותו ומכבסים אותו כמה פעמים, וכ"כ הבי' ניו"ד סי' קכ"א בבר"ה ד"ה כתב רבינו ירוחם] והש"ך [שם סי' קל"ח סק"י], והפר"ח [שם סקי"ג] כתב שמגעילים ע"י עירורי מכלי ראשון. ובמגילת ספר [או"ח סי' כ"א] הביא בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל שאם יש חום 45 מעלות שהוא חום שהיד סולדת בו, סגי בכך, שכביסה בחום של 45 מעלות נחשבת להגעלה. והנה, מב' בשו"ע [סי' תנ"ב, ג'] שאין להכניס כמה כלים ביחד לתוך כלי [מנוקב] אחד וכך יגנילים משום שאינם נוגעים זה בזה ובמקום נגיעתם אין הרתיחה מגיעה, ונראה שבמכונת כביסה המסתובבת הרבה פעמים בכל כביסה,

ו. המכין עוגה שנאכלת עם קפה, אין להמיס את השוקולד או המרגרינה בסיר בשרי גם אם אינו בן יומי.¹

ז. מעיקר הדין אין איסור לשתות מים מגולים או יין מגולה או כל משקה אחר שהיה מגולה מפני שאין הנחשים מצויים כיום,² אבל יש שנוהרו והקפידו על כך גם כיום.³

ט. פירות וירקות מנוקרים, דינם כמשקין מגולים. ולכן, מי שמקפיד על משקאות מגולים צריך להקפיד גם על פירות שלא יהיה בהם ניקור, ומי שאינו מקפיד על

המים בשריים כיון שאין בצנן טעם יותר מאשר בסכין, מ"מ גם הוא אפשר שאוסר אם חתכו את הצנן בסכין פרווה כיון שדוחקא דסכינא חמיר טפי ואפשר שמעביר טעם גמור כמו שבולע טעם גמור. ולמעשה אין להתיר את הסכין בלא הגעלה.

ו. חכ"א כלל מ"ח ס"ב, וכע"ז כתב הפמ"ג [אור"ח סי' תמ"ז בא"א סקכ"ג], וכן כתב המשנ"ב [שם סקנ"ח ושעה"צ סקע"ח] בשם הפמ"ג, וכ"כ התהל"ד [יור"ד סי' כ'], וכן הביא בשבות יצחק דיני שהיה וחזרה עמ' רה בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל. ואמנם הפר"ח [סי' צ"ה סק"ז] היקל שמותר לבשל מים בכלי בשרי שאינו בן יומו כדי לשתותם עם חלב, וכן בבי" הגר"א [שם סק"ח] משמע שדעתו להקל בזה, וכן בכה"ח [סק"ג] ובבא"ח [ש"ב פ' קורח אות יג] כתבו להקל בזה. ועי' ט"ז סי' קכ"א סק"ב.

ז. יור"ד סי' קט"ז, א' ואור"ח סי' ער"ב, א', וכן תסימת הגר"א ביו"ד והמשנ"ב באור"ח שם, וכ"כ הברכ"י וכנה"ג [הגהות ב"י אות ח].

ח. כן דעת הגר"א [מעשה רב הארוך סי' צ"ז] ואף שבהגהותיו לשו"ע יור"ד סתם להיתר כהשו"ע, וכתב האליה רבה [סוף סי' ק"ע] שהנוהר בזה קדוש יאמר לו. וכ"כ הפר"ח [סי' קט"ז סק"א] שכיום יש נחשים באר"י אלא שהמחבר דיבר על ארצות המערב שאין בהם נחשים, וכ"כ הערוה"ש [סק"ב] ופר"ת [סק"ב] וכה"ח [סק"ח] ופאת השולחן [פ"ב סכ"ה], וכן הביא הפת"ש [סק"א] בשם השל"ה. וכן החזו"א והקה"צ זצ"ל היו מאוד מקפידים על כך.

אבל כבר תמחו המנחת יצחק [ח"ט סי' פ"ה] והאז נדברו [ח"ה סי' מ"ז] שהמחבר עצמו כתב את השו"ע באר"י בצפת, ומבואר שגם באר"י [עכ"פ בצפון אר"י] לא היו נחשים, וגם תמחו לומר שהשו"ע כתב את ספרו בלי לברר את המציאות במקומות אחרים.

בדבר חריף משום שאין החריף מבליע בכלי כ"כ ורק בולע מן הכלי את כל הטעם, ודייק כן בדברי הש"ך [סי' קכ"ב סק"ב] [אבל גם לשיטתו אסור לכתחילה לעשות כן, שהרי אסור לגרום נ"ט בר נ"ט לכתחילה]. ונפק"מ ביניהם בדבר שמן שיוצא גם בלי רוטב [כמש"כ החזו"ד שם (ודבריו צ"ע דאין בלוע שמן נכנס לכלי)], וביד יהודה בארוך וקצר סק"ט היקל אפי' בבלוע שמן שאינו יוצא בלי רוטב. אמנם למעשה החזו"ד מיקל גם בבלוע שמן כיון שאף שהסכין השניה בלעה טעם מ"מ לא תעביר טעם למאכל פרווה אחרי שנחתך בה. ונ"מ ג"כ שלשיטת הפמ"ג וחזו"ד א"כ אפי' אם אח"כ חתך בסכין חלבית גם כן אינה נאסרת כיון שאין הבלוע יוצא בלי רוטב, אבל להאבן העוזר א"כ יש לאסור בכה"ג שהרי אז אינו נחשב נ"ט בר נ"ט לפי שהטעם השני הוא כבר באיסור שנבלע בסכין גם בשר וגם חלב וחוזר ומוציא טעם איסור וכן נ"מ אם בישל את הבצל בכלי פרווה, שאז יש רוטב אבל היו נ"ט בר נ"ט בהפלטת הטעם.

והנה, על סברות החזו"ד והפמ"ג שדבר בלוע אינו יוצא בלא רוטב, יש לדון, שהרי כל דין חריף נובע מכך שחריף בולע טעם דדוחקא דסכינא גם בלי רוטב שהרי הטעם שבסכין גם הוא בלוע [ואמנם שיטת הש"ך בסי' ק"ה סקכ"ג שאם הכלי בלע איסור שמן א"כ מפליט גם בלי רוטב, אבל המשנ"ב בסי' תנ"א סקקי"א וסקקל"ו ושעה"צ סקקל"ו מביא כמה אחרונים החולקים וס"ל שכלי בכל מקרה אינו מפליט יותר מכדי קליפה], אלא ששיטתם שחריף רק בולע בלי רוטב אבל אינו מבליע בלי רוטב, ועל סברא זו חלקו המג"א והחכ"א והמשנ"ב וגם האבן העוזר עצמו חלק על זה [ולא התיר כי אם מטעם נ"ט בר נ"ט וזה לא שייך כאן], וגם הגרעק"א [בכת"י בהשגתו לפמ"ג בשפ"ד סק"ב] שכתב שאם בישל את הצנן עם מים א"כ אין

משקין מגולים יכול להקל גם בפירות מנוקרים, ועיין היטב בהערה ט.

שאלות מבית ההוראה

כשרות תרופות וברזל וויטמינים

האם מותר לקחת תרופות או ויטמינים או ברזל שאין בהם כשרות, בפסח ובכל השנה?

תשובה: תרופות שאין בהם טעם, מותר לקחת ואין צריך להקפיד על כשרותם. וגם בפסח מותר, אבל בפסח טוב להימנע אם אפשר בקלות להסתדר בלי התרופה.

ויטמינים ותוספי תזונה וברזל, יש צורך להקפיד על כשרות אפילו אם אין בהם טעם, ובודאי אם יש בהם טעם טוב, בין בפסח ובין בכל השנה א.

אדם שמותר לאוכלו (אמנם בחזו"א משמע שלגבי הסמים יש אחשביה אע"פ שנוטלם לרפואה, ויל"ע בכונתו). ומה שכתבנו שעדיף לבולעו הוא משום שיש הסוברים [שאג"א סי' ע"ה, ועי' דרכ"ת סי' קנ"ה סקכ"ה] שנטילה לצורך רפואה גם כן נחשבת לאחשביה ואסורה, וכשבולע את התרופה מרויח עכ"פ את השיטות שבליעה נחשבת לאכילה שלא כדרכה [עי' נוב"י שם שהביא בשם התורת חיים שבליעה נחשבת שלא כדרך אכילה], ובאחיעזר [ח"ג סי' ל"א אות ד] כתב שאם כורך בסיב ובולע כך ודאי שרי לכו"ע.

ובפסח, טוב להימנע אם אפשר בקלות משום חומרת חמץ בפסח.

יא. כדורי תרופה יש בהם שני טעמי היתר, האחד, אכילה שלא כדרך שהותר רק לחולה שאין בו סכנה [כמב' ביו"ד סי' קנ"ה, ג' וש"ך שם סק"ד ובמג"א ובמשנ"ב ריש סי' תס"ו], והשני, מאכל שנפסל מאכילת אדם מותר גם לבריא אם לא מחשיבו למאכל במה שאוכל אותו אע"פ שאינו ראוי למאכל [כמב' בפמ"ג יו"ד סי' ק"ג בשפ"ד סק"ד ובמשנ"ב סי' תמ"ב סקמ"ג].

והנה, מאכל שנפסל מאכילת אדם, גם אם לוקחו לרפואה אין זה נחשב 'אחשביה', מכיון שלוקח אותו בשביל ה'חומר' שיש בו, וגם אם היה מאוס לגמרי היה לוקחו בשביל החומר [כלשון האגרו"מ ח"ב סי' צ"ב], וא"כ אין כאן שום חשבה למאכל אלא רק לצורך לקחת החומר שבהם [וכ"כ בקובץ תשובות ח"א סי' ע"ג ובעוד פוסקים- עי' ספר השולחן כהלכתו ח' ה' נ'].

ט. פירות וירקות מגיעים מהשדות בכל חלקי אר"י [וגם מחוצה לה לפעמים] ובשדות יש נחשים. אבל מסתימת השו"ע נראה שכיום אין נחשים מצויים, והיינו שבדור שלנו ירדה כמות הנחשים ואין זה תלוי במקום זה או אחר וגם בשדות אין כ"כ נחשים [ועכ"פ אין מצוי כלל סכנה ממם מגולים ומפירות וירקות מנוקרים - והיינו מפני שאין כ"כ הרבה נחשים ארסיים ולכן הסיכון שאחד מהם שתה מהמים או ניקר מהפירות הוא רחוק וקטן מאוד]. כמו מה שהיה בעבר, וכן הוא לשונות הראשונים- מלבד הבי"ח בסי' קט"ו, ה' ובריש סי' קט"ז שהביא בשם הסמ"ק שיש מקומות שכן מצויים בהם נחשים, אבל יתכן כוונתו למקומות נידחים כמו מדבריות באפריקה ובדרום אמריקה ולא במדינות מיושבות גם בשדות שבהם. ובכנה"ג [הגהות ב"י אות יח, הובא בדרכ"ת סק"ח] עמד בחקירה זו אם דוקא במקומות מסוימים אין נחשים או שבאופן כללי ירדו הנחשים בדורות האחרונים. עוד נ"מ יש בזה אם מותר לדרוך ברגליים יחפות על מים מגולים בשדות [כמב' ברמב"ם הל' רוצח סוף פ"א ובטור כאן], ואם כדברינו שכיום גם בשדות אין זה נחשב נחשים מצויים אתי שפיר מה שאין מקפידין על זה.

י. דעת רוב הפוסקים [יד אברהם סוף סי' פ"ד, כת"ס או"ח סי' קנ"א, חזו"א או"ח סי' קט"ז סק"ח, אגרו"מ ח"ב סי' צ"ב וקובץ תשובות ח"א סי' ע"ג] שאין נטילה לצורך רפואה נחשבת 'אחשביה' [החשבת הדבר] כיון שנוטל רק לצורך רפואה ולאכילה לא היה לוקחו, ולכן נשאר דין התרופה כמאכל שאינו ראוי לאכילת

הגעלת כלים - בבית או בהגעלה ציבורית

כלי שנאסר, האם צריך להכשירו בהגעלה ציבורית, או שאפשר להגעילו בבית, ואם כן, איך?

והאם אפשר לפגום את הבליעות האסורות ע"י הרתחת אקונומיקה בתוך הכלי במקום הגעלה?

תשובה: יש כאן שתי שאלות שונות, ויש לחלק את התשובה לשני חלקים.

חלק א- רבים סבורים שיש להגעיל כלים דוקא בהגעלת כלים ציבורית הנעשית בדודים ענקיים, ולא כן הוא. אדרבה, כמעט תמיד הגעלה בבית יותר מהודרת מכמה טעמים מהגעלה ציבורית, כאשר בדרך כלל בהגעלה ציבורית יש חסרונות גדולים בהידור ההגעלה כמפורט בהערה², ומבחינה מעשית רוב הכלים אפשר להכשירם [לאחר שאינם בני יומם!] בבית בתוך מים רותחים בכלים גדולים שעל האש, וגם כלים גדולים מאוד שיש קושי להכשירם בבית, אפשר למלא מים עד שפתם ולהרתים עד שיגלשו מעט מסביב, ואפילו בהגעלת כלים חדשים אפשר לעשות כן³, ועל כל פנים אין שום סיבה ללכת להגעלת כלים ציבורית עם סט סכו"ם חדש או גביעים חדשים⁴ ואפילו לא עם סירים קטנים שאפשר להכניסם לתוך סירים יותר

מצטננים המים.

עוד מבואר שם במשנ"ב סק"ד שיש להשהות מעט את הכלים במים הרותחים, ובהגעלות ציבוריות בדרך כלל לא עושים כן.

עוד מבואר שם במשנ"ב סק"ג שנהגו להחמיר בכל החומרות כדי שאפילו טעם פגום לא יכנס לכלי, ובהגעלות ציבוריות כנסו עכ"פ טעם פגום לכלי כיון שאין ששים כנגד הכלים.

יג. כן מורים הגר"ש אלישיב זצ"ל [ספר הכשרות פ"ג ס"ו והע' כג ופ"א הע' סח] והגר"ש ואזנר זצ"ל [קובץ מבית לוי] ומשום שהחומר האסור נפגם ונפסל מאכילת אדם ורק להחמירא מגעילים את הכלי, ולכן מקילים בדיני הגעלתו. ובספר אבני ישפה [ח"ב ס"ו נ"ח] ביאר בטוטר"ד שהרי אפילו בכלי שנאסר בודאי מבחוץ דעת הרבה פוסקים שמועיל לו הגעלה רק מבפנים ושהמים יגלשו על שפתו [ע' לעיל סעי' ה' ובודאי יש לסמוך עליהם לענין הגעלה זו שהיא חומרא.

יד. בגביעים אין משתמשים כלל בחום כי אם בצונן, ובסי' תנ"א, ו' כתב הרמ"א שיש מחמירים להגעיל כלי שתיה משום שלפעמים משתמש בהם בחמין. וכלים חדשים שיש בהם חשש שומן איסור ודאי יש להגעיל, כמבאר שם

ולפום ריהטא היה נראה עפ"י שגם תוספי תזונה שנפסלו מאכילת אדם, אין בהם אחשביה, כיון שהסיבה שנוטלם אינו משום שמחשיבם לאוכל, אלא רוצה את ה'חומר' שנמצא בהם [וגם אם היו מאוסים היה לוקח בשביל החומר].

אבל, דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל והגר"מ גרוס שליט"א, שהנוטל תוספי תזונה הרי הוא מחשיב את הכדור למאכל, דבשלמא בתרופה הוא לוקח לאונסו, אבל כאן הרי רוצה את החומר (כ(תוספת)מזון, ונחשב אחשביה, ולכן הלוקח תוספי תזונה שאינם תרופות צריך להקפיד על הכשר כראוי, וכן יש לנהוג.

יב. מבואר באו"ח ס' תנ"ב, ג' שצריך להגעיל כל כלי בפני עצמו ולא להכניס ב' או ג' כלים ביחד לתוך רשת ולהגעיל יחד, ובהגעלות ציבוריות אין מקפידים על זה.

עוד מבואר שם, ב' שאין להגעיל כלי בן יומם, ובהרבה הגעלות ציבוריות אין מקפידים על זה אלא מוסיפים סבון כלים למים שכמעט אינו פוגם את הטעם ורק מחוסר ברירה סומכים על כך בדוחק.

עוד מבואר שם, א' שאם אין המים רותחים לגמרי [100 מע'] אין ההגעלה מועילה, ובהגעלות ציבוריות לפעמים מחמת יריבו הכלים

גדולים, כאשר בבית ניתן להכשירם בקלות ובהידור הרבה יותר גדול, והתורה חסה על ממונם של ישראל.

אמנם בהגעלת כלים ישנים שנאסרו או נעשו בשריים/ חלביים, יש לברר אצל מורה הוראה איך צריך להכשיר הכלים והאם אפשר להכשירם, ומי שאינו בקי בזה ואינו יכול לברר, צריך ללכת למקום שיש הגעלת כלים בפיקוח מורה הוראה צמוד.

חלק ב- בספר השולחן כהלכתו [סי' י"ז הע' נ"ה] כתבנו שאפשר לפגום את ממשות האיסור ע"י חומר חריף מאוד כמו אקונומיקה, אמנם עדיין יש לברר אם אפשר לפגום את הבליעות שבתוך הכלי ע"י הרתחת חומר חריף עם מים בתוכו. ובחוו"ד [סי' צ"ה ב' סקי"ג] כתב שאי אפשר לפגום את הטעם שבלוע בכלי, וכן בחזו"א [או"ח סי' קכ"ב סק"ו ויו"ד סי' כ"ג סק"א] כתב שאפשר לפגום את הטעם הנפלט מהכלים אבל לא את מה שבלוע בכלים כיון שאיננו יודעים האם הפגימה נכנסה ונבלעה בכל מקום ושמה הפעם לא נכנסה לכל מקום. אבל בנזירות שמשון [או"ח סי' תנ"ב והובא בארחות חיים שם סק"ה] כתב שאפשר, וכן דייק המהרש"ם [ח"א סי' קי"א] מדברי החכ"צ [סי' ק"א] ששאל בתוך דבריו למה צריך הגעלה נפגום ע"י חומר הפוגם, ובדרכ"ת [סי' צ"ה סקפ"ג] ובכה"ח [שם סקנ"ט] הביאו מח' הפוסקים בענין זה.

ולמעשה, אין הדבר פשוט כלל, ואין לעשות כך בלי הוראת חכם בצירוף צדדי היתר נוספים.

נסיעה במונית ושכירות רכב בפסח

האם אפשר לנסוע במונית בפסח, הרי שוכר את המונית ולא עשו בה בדיקת חמץ? מי ששוכר רכב בפסח, האם צריך לעשות בדיקת חמץ לרכב? תשובה: מי ששוכר רכב בפסח, חייב לעשות בדיקת חמץ מיד כששוכר את הרכב, ויבדוק גם אחרי פירוים^{טו}.

מי שנוסע במונית בפסח, אינו חייב לעשות בדיקת חמץ [אבל כמובן שצריך להיזהר לא להניח אוכל על המושבים שהרי אינם בדוקים מחמץ כלל].

הרי יתכן שהשוכר שלפניו כבר הכניס חמץ. אבל הנוסע במונית אינו צריך לבדוק כיון שנסיעה במונית אינה מוגדרת 'שכירות הרכב' אלא 'זכות נסיעה' בלבד, והוכחנו כן בגליון 3-4 לגבי חיוב מזוזה בצימר שהדבר תלוי האם משלמים לפי מספר נפשות, ובמונית הרי יש חוספת תשלום מהנוסע השלישי וכן יש חוספת תשלום על מזוודה והדבר מוכיח שאין כאן שכירות הרכב אלא זכות נסיעה בלבד, כי כששוכרים רכב לא שייך לחייב יותר על מספר נפשות גבוה יותר וכדומה.

וביו"ד סי' קכ"א, ה' שאין להשתמש בכלי איסור בצונן בקביעות, ועל כן יש להגעילם מחשש לשומן איסור.

טו. הרכב הוא מקום שמכניסים בו חמץ וחזקתו אינו בדוק כי החברות לא עושות בדיקת חמץ, ולכן השוכר בפסח חייב לבדוק חמץ כדי שלא יהיה חמץ ברשותו כמב' בס"י תל"ז כמה פעמים [יתכן שמצד הלכות חו"מ חברת הרכבים היתה צריכה לבדוק את החמץ אם הרכב היתה ברשותה בליל י"ד, אבל אין אפשרות כיום לחבוע אותם על זה, וגם בדיקתם לא תעזור כי

מכניס חפצים לפני שנכנס לדירה

חתן וכלה שנכנסים לדירתם בליל החתונה, ומכניסים חפצים כמה ימים לפני כן. מתי צריכים לקבוע מזווה?

תשובה: חיובם במזווה בליל החתונה^{טז}, ואין לדמות ל'בית האוצר', כיון שאוצר הוא סוג של שימוש להכניס ולהוציא חפצים, אבל כאן שרק מכניסים חפצים ולא משתמשים בהם [וגם לא מוציאים אותם], זה לא נחשב בית האוצר.

איפור או קציצת ציפורניים ע"י אחר אחרי שקיבלה שבת

אשה שקיבלה שבת ורוצה ששכנה או קרובת משפחה תאפר אותה או תקצוץ לה ציפורניים, האם מותר לה לבקש ממנה? תשובה: מותר^{יז}.

הספד ל' יום לפני הרגל

האם מותר להספיד תלמיד חכם בתוך ל' יום לפני פסח? תשובה: שלושים יום קודם הרגל אסור להספיד מת שמת לפני שלושים יום קודם הרגלי^{יח}.

ולהספיד תלמיד חכם גדול יש להקל אם אין קרובי הנפטר נמצאים במקום ההספד^{יט}. וידיבר בעיקר דברי חיזוק והתעוררות^כ.

אבל בחודש ניסן, אסור להספיד אפילו תלמיד חכם, מלבד תלמיד חכם בפניו^{כא}.

טז. הגרי"ש אלישיב זצ"ל. מפני שמזווה חובת הדר [עי' מג"א סי' י"ט סק"א ומשנ"ב שם סק"ד], והחויב נוצר רק בזמן שדרים בדירה. יז. הדבר תלוי בדין מסייע קצת האם יש בו ממש ונחשב כמו שנים שעשאוה או שמסייע אין בו ממש, ועי' ט"ז יוד"ד סי' קצ"ח סקב"א ונקה"כ שם וט"ז סי' שכ"ח סק"א ע"פ הסוגיא בשבת דף צד. לגבי מסייע קצת- ודברי הט"ז לא נפסקו להלכה במשנ"ב בסי' שכ"ח סק"ס ובסי' י"א סקי"ב ובבאה"ל ריש סי' ש"מ, ולכן יש להקל. ועצם האמירה אחרי שקיבלה שבת, למי שלא קיבלה שבת, מותר כמב' בסי' רס"ג, י"ז. יח. יוד"ד סי' שמ"ז, א' ואו"ח סי' תקמ"ז, ג'. יט. עי' פת"ש [יוד"ד סי' שמ"ז סק"א] בשם השבות יעקב [ח"ב סי' כ"ה] ובשם האגודת אוזב להקל בהספד לת"ח שאינו קרובו אלא רק משום כבוד תורתו, ובשע"ת בסי' תקמ"ז כתב שאין לעשות מעשה עפ"י אם לא בדבר שהוא צורך שעה, ובמשנ"ב שם סק"ג פסק שאפי' על חכם

שמת אסור בל' יום קודם הרגל אבל בשעה"צ שם סק"ד הביא צד להקל שלענין זה יש דין ת"ח גם בזמנינו [עי' מג"א סוף סי' תקמ"ז ופמ"ג שם וט"ז סי' ת"כ סק"א וא"ר שם סק"ב ומשנ"ב שם סק"ד ושעה"צ שם סק"א. ועי' ברכ"י חו"מ סי' ט"ו סק"ג ומהרי"ט חו"מ סי' מ"ז לגבי מנהג הספרדים]. ועי' גשר החיים [ח"א פ"ג אות י'] שנוהגים להספיד תלמיד חכם בר"ח ובחנוכה ובפורים אבל לא בחוה"מ. ועי' עוד לקמן סי' ס"ג הע' ל"א לגבי ת"ח גדול במיוחד. כ. עי' שעה"צ סי' ת"כ סק"א, ועי' שו"ת עטרת שמואל סי' ע"ז שלא יספיד בניגון עצב כל כך וכן הביא בצינוני הלכה [עמ' קג] שם הגרי"ש אלישיב זצ"ל. כא. סי' תכ"ט, ב'. ובי' הגר"א שם שאיסור צידוק הדין הוא מדין הספד. ובשעה"צ סי' ת"כ סק"ב נטה שאפשר לומר צידוק הדין על אדם גדול, ולפי"ז ה"ה הספד על אדם גדול בפניו, ועי' ט"ז סי' ת"כ

